

De Wil

We hebben met de meditatie geen ander doel dan ontwikkeling. De kale wintertakken van de rozenstruik hebben niet het *doel* om in het voorjaar die zachte donkerrood gekleurde spruiten voort te brengen. Het ligt eenvoudig in hun natuur om dat zo te doen. Zo ligt het eenvoudig in de natuur van de mens om zijn geest te baren. Alleen staat hier de bewuste ziel tussen natuur en geest in. Zij kan in volle vrijheid willen of niet willen. Als de rozenstruik niet uitloopt, hebben omstandigheden van buitenaf daar schuld aan. Als de ziel niet 'uitloopt' ligt dat volledig aan *haar*. Ze heeft de potentie, maar ze moet *willen*. Het niet willen is een sterke eigenschap van de ziel en ze vertaalt die niet-wil in een legioen van drogredenen. *Alle* verontschuldigen om niet aan zichzelf te werken berusten op niet-wil. En de vrijheid ligt juist daar: te willen of niet te willen. Zolang de niet-wil nog onbewust is, is hij in zekere zin onschuldig - en nog onvrij. Ook het onbewuste 'wel willen' is nog onvrij, het is nog een gedrevenheid, die niet wordt begrepen. Dat wel willen moet worden tot een 'ja, ik wil - en ik *weet* wat ik wil!' zoals in een huwelijk. De belofte wordt gedaan en je belooft tevens trouw eraan, in voor- en tegenspoed.

We moeten dus van een *passieve* dromende ziel een bewuste *actieve* ziel willen worden.

*'Gerettet ist das edle Glied
Der Geisterwelt vom Bösen.
Wer immer strebend sich bemüht,*

*Den können wir erlösen;
Und hat an ihm die Liebe gar
Von oben teilgenommen,
Begegnet ihm die selige Schar
Mit herzlichem Willkommen.’* ^{2*}

Meditatie is in aanvang een aangelegenheid van de wil. Om iets te willen en in vrijheid, bewust, ertoe te besluiten is het nodig dat je inzicht hebt in wat je gaat ondernemen en waar het allemaal toe kan leiden. Om vrij te kunnen *willen* moet je toch eerst iets *weten*.

Daarom zal ik hier de resultaten van algemeen menselijke zelfkennis beschrijven (d.w.z. kennis, die berust op onderzoek van het zelf, maar waarbij het onderzoek alleen algemeen menselijke kenmerken en eigenschappen betreft. Ik doe u dus geen verslag van kenmerken van mijn eigen persoonlijkheid - die zijn alleen voor mij interessant).

Ik geef eerst een aantal resultaten van de meditatie weer, alvorens het mediteren zelf te beschrijven. Wanneer je met meditatie begint is het nodig over die kennis te beschikken, hoewel ze dan nog abstract is. Al mediterende wordt de kennis stap voor stap tot een werkelijkheid.

Wetenschap richt zich op objectieve feiten en het begrijpen ervan. Daarom wordt zelfkennis niet tot het gebied van de wetenschap gerekend, omdat die uiteraard

² Vertaling: Gered is nu het edele lid van de geestwereld van het boze. Wie steeds strevend zich moeite doet, hem kunnen wij verlossen; En heeft aan hem juist de liefde van bovenaf deelgenomen dan treedt hem de zalige schare met een hartelijk welkom tegemoet.

* J.W. von Goethe, Faust II r. 11934 e.v.

subjectief schijnt te zijn. Vanuit het gewone bewustzijn is dat ook juist. Psychologie is een wetenschap die zich met de psyche bezighoudt, maar zij baseert zich op feiten ontleend aan min of meer objectief onderzoek (bijv. verzamelen van gegevens met betrekking tot de invloed van een aan alcohol verslaafde ouder op de ontwikkeling van een kind in het algemeen).

Toch kan zelfkennis ook objectieve feiten opleveren en zo worden tot echte wetenschap. Alleen verwerft men die niet zonder meer, vanuit het gewone bewustzijn van alledag. De inhoud, de gesteldheid, de stemming van dat *bewustzijn* is namelijk het meest *ondoorzichtige* van alles wat het leven te bieden heeft. Je hebt geen zicht op de herkomst van je gedachten, je stemmingen. Je weet niet of het een afscheidingsproduct van je lever is, of van je hersenen - of een bovenzinnelijk proces. Het bewustzijn is een *gegeven*, ingebed in je lichamelijke functies, je erfelijke aanleg, je levensomstandigheden, je intellectuele ontwikkeling, je idealen.

Je kunt iets pas onderzoeken als je je op enige afstand bevindt. In het bewustzijn zit je echter midden erin, daarom is objectieve zelfkennis in eerste instantie onmogelijk, *werkelijk* onmogelijk.

Je wordt 's morgens wakker uit een al of niet droomloze slaap. Stel, je wordt spontaan wakker, dus niet door het licht, de wekker of een ander geluid. Wat doet je ontwaken? Je kunt antwoorden: de veranderende functie van mijn hersenen - maar dat is natuurlijk geen antwoord, want dit roept de vraag op: wat doet mijn hersenfunctie veranderen? Je komt tot het dagbewustzijn en het proces dat daartoe leidt, verloopt hoe dan ook *onbewust*. Je

bewustzijn duikt op uit een onbewuste of halfbewuste (dromende) toestand. Je bent wakker.

Toch zijn er grote mensen geweest, die aan het eind van hun leven hebben verzucht: Het leven is een droom....! Je bent wakker, en toch niet helemaal *wakker*. Het overgrote deel van je functioneren ligt in een onbewust gebied, dat door jou totaal verslapen wordt.

Uit die wakkere droom van het leven kan men ontwa- ken. Je kan ook zeggen: de dromende *subjectieve* zelfkennis kan tot wakkere *objectieve* zelfkennis worden. Je ontwaakt uit de dofheid van je 'wakkere' dagbewustzijn in een hel- derheid die die van het heldere intellectuele bewustzijn overstijgt.

De Meester van het Avondland ¹ heeft eens uitgespro- ken: *'Man sucht nicht Gedanken in ihrer Totheit dem Welträtsel entgegenzustellen; man stellt dem ganzen Men- schen entgegen das, was aus dem ganzen Menschen heraus erlebt werden kann.'** ^{II}

Als een talentvol kind muzikles krijgt, kan het moment komen waarop de leraar zegt: Je moet nu een andere leraar zoeken, van mij kun je niets meer leren. In die situatie bevindt zich de mens die stuit op de grenzen van het waakbewustzijn van alledag. Hij is tot dat punt gebracht, door een onzichtbare leraar. Noem die leraar voorlopig 'de Natuur'.... Hij of zij heeft je geleid tot het moment van ontevredenheid met jezelf en jouw mogelijkheden. Dan

* Vertaling: Men probeert niet gedachten in hun dood-heid tegenover het wereldraadsel te stellen; men stelt tegenover de gehele mens datgene, wat met de gehele mens kan worden beleefd.

zegt de leraar: Je moet nu een andere leraar zoeken, ik kan je niets meer leren. De natuurlijke evolutie is aan een grens gekomen. Je bent ontevreden, je wilt verder. Je hebt een nieuwe leraar nodig. Net als je leraar 'Natuur' leeft hij in je, om je heen. Alleen wil hij je niet vanuit het onbewuste leiden, hij wil je juist tot een hoger bewustzijn brengen. Zoek eerst het meest heldere, inzichtelijke gebied in je gewone bewustzijn en zoek daar vaste grond onder je bewustzijns-voeten. Dat is je eigen vrije daad, je hebt er geen leraar voor nodig, je bent volkomen toegerust om die stap te zetten. Heb je die stap eenmaal gezet, dan staat daar je nieuwe leraar om je verder te leiden, waarbij je geen stap meer onbegrepen, ongewild, of vaag doorschouwd hoeft te doen.

In '*Zoek het licht...*' heb ik *bewezen* dat er een punt in het bewustzijn is waar je stevig kunt staan en waar je bovendien absoluut in- en overzicht hebt. Dat punt is het waarnemen van het denken, het denken van het denken, het denken over het denken (alle drie vallen in één activiteit samen).

De lezer die een bewijs verlangt, zal '*Zoek het licht...*' ter hand moeten nemen. Men kan ook *voorlopig* aannemen dat dit zo is en gewoon beginnen. Gaandeweg zal het bewijs dan door de feiten die men ervaart worden geleverd.

Nu is het vinden van dit punt het meest eenvoudige wat het leven te bieden heeft, maar kenmerk van eenvoud is nu eenmaal dat deze aan het eind ligt van een uitermate gecompliceerd proces. Eenvoud is geen beginpunt, maar in zekere zin altijd eindpunt. Dat eenvoudige eindpunt is in dit geval het gebied van het zuivere denken. In de